

Nuclis antics: La mort interior

Han perdut més del 40% de la població en els últims deu anys i han vist abandonar i caure molts edificis. Els nuclis antics de les nostres ciutats pateixen una malaltia de difícil solució.

Oblidats pel desenvolupament expansiu del XIX, foren abandonats després per una burgesia que buscava habitatges en les noves avingudes que el moviment comercial havia obert. Els nuclis antics de les nostres ciutats pateixen ara una decadència evident i restauradors per una banda i especuladors per l'altra, hi giren els ulls amb interessos diversos.

Malgrat les diferències existents, l'evolució dels barris històrics de les principals ciutats dels Països Catalans és similar i el deteriorament coincideix amb l'obertura de les grans vies d'expansió. La ciutat comença a donar l'esquena al centre i això provoca que, a hores d'ara, es repeteix la paradoxa constant de trobar en la mateixa zona la major riquesa històrica i, a la vegada, la major concentració de pobresa i marginació. A Barcelona el Raval; a Girona el carrer de la Barca i a València, Velluters, alberguen tradicional-

ment l'exercici de la prostitució *de carrer* i es converteixen en els barris *xinos* per excel·lència, arribant fins i tot, com en el cas de Mallorca, a perdre qualsevol altra denominació. Com manifesten les mateixes prostitutes: «Les que treballem ací ja no eixirem, perquè cobrem poc i els bons clients prefereixen altres zones».

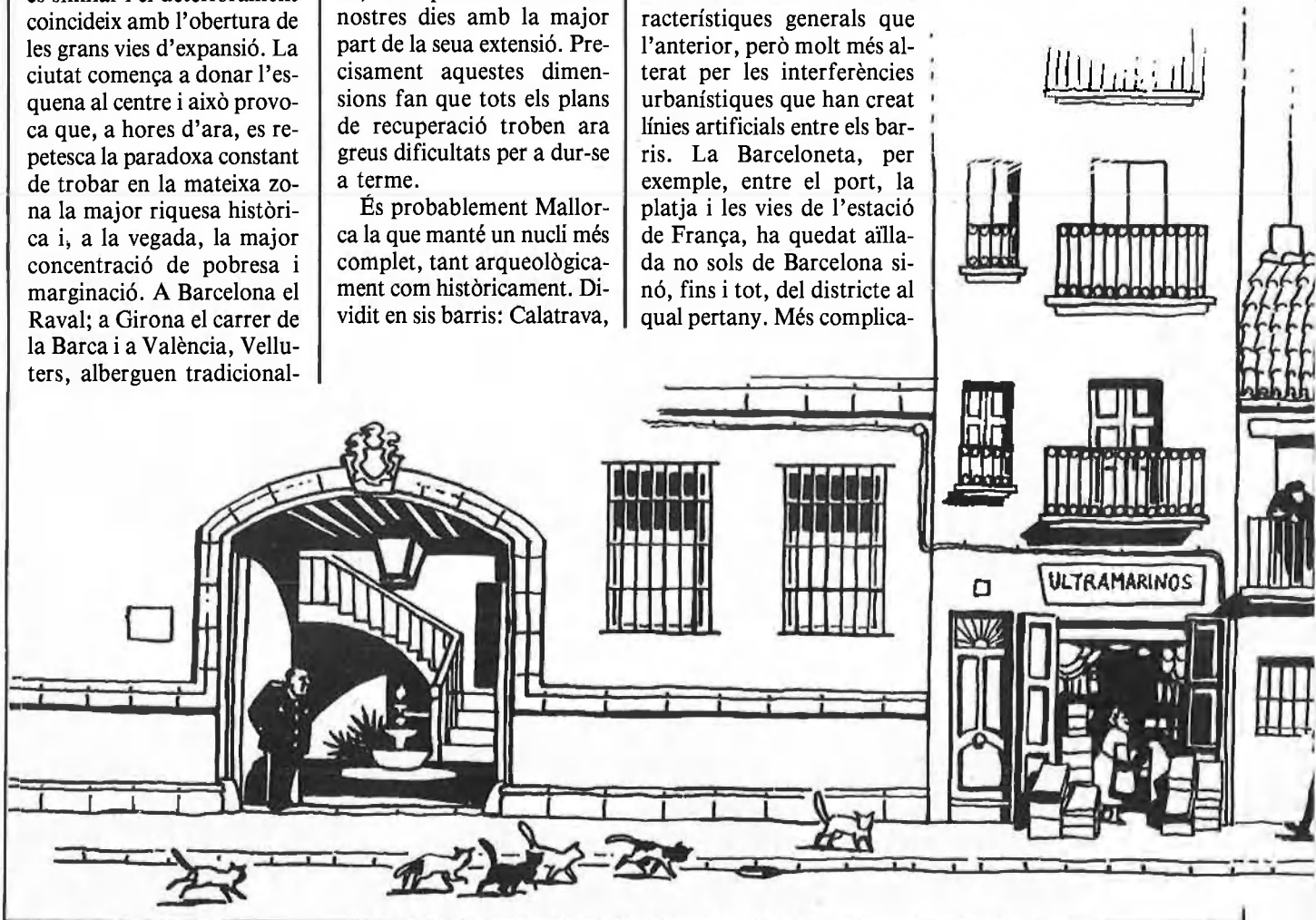
La gran expansió de les ciutats mediterrànies catalanes als segles XIV i XV va contribuir a la formació de nuclis històrics que, mal que bé, han perviscut fins als nostres dies amb la major part de la seua extensió. Precisament aquestes dimensions fan que tots els plans de recuperació troben ara greus dificultats per a dur-se a terme.

És probablement Mallorca la que manté un nucli més complet, tant arqueològicament com històricament. Dividit en sis barris: Calatrava,

Sant Pere, Jonquet, Es Call (el barri jueu), el gòtic i el *Xino*, manté estructures que en alguns casos es remunten a la Medina-Muyurqa àrab. Hi trobem diferències ben evidents: des del barri gòtic, que conserva tot el relleu dels palaus nobles, fins a la decadència del *Xino*, passant per l'activitat comercial d'Es Call on encara viuen moltes famílies descendents dels xuetes.

A Barcelona, el Raval, el gòtic, la Ribera i la Barceloneta constitueixen un centre històric amb les mateixes característiques generals que l'anterior, però molt més alterat per les interferències urbanístiques que han creat línies artificials entre els barris. La Barceloneta, per exemple, entre el port, la platja i les vies de l'estació de França, ha quedat aïllada no sols de Barcelona sinó, fins i tot, del districte al qual pertany. Més complica-

da és encara la situació de València, que té el nucli antic més gran de tota la península dividit en els barris de: Velluters, la Seu-Xerea, Sant Francesc-Universitat, el Carme i el Mercat. Les diferents operacions urbanístiques han desvirtuat completament moltes zones i alguna iniciativa com l'obertura de l'avinguda de l'Oest amenaça encara el futur de la part que ha quedat conservada. A Alacant, amb un nucli poc monumental i desmarcat del creixement turístic, la situa-

ció del *barri*, com és conegut, és molt més greu.

CASES VELLES PER A HABITANTS VELLS

La decadència de l'entorn físic ha vingut acompanyada d'un envelliment progressiu de la població, que no pot prendre cura de l'habitatge. El barri vell de Girona, amb, una població que supera els 65 anys en el 10% dels casos i la Ciutat Vella a València, amb més d'un 20%, poden donar una idea de la situació. A l'edat s'uneixen els factors decisius que les cases solen ser de lloguer i els llogaters no tenen ni poder adquisitiu ni preocupació per unes cases que no són seues. El buidatge constant i les rendes baixes provoquen l'arribada de gent de tota mena que, a Barcelona, per exemple, converteixen algunes zones en autèntiques *colònies es-*

(Continua en la pàgina 38)

I ara, Alcoi

La dificultat per a dur endavant els projectes de rehabilitació dels barris antics, ve moltes vegades provocada per la difícil situació financera dels ajuntaments de les grans ciutats.

Per la peculiar situació de ciutat molt desenvolupada econòmicament però amb un índex de població mitjà de 65.000 habitants, Alcoi ha pogut mamprendre una iniciativa integral que escapa al centre i arriba també als barris perifèrics.

L'interès urbanístic d'Alcoi deriva principalment de les vivendes industrials del XIX, ja que de l'època medieval poca cosa en queda. La construcció d'habitatges per als obrers conforma pe-

culiàriament la població, atès que és el més genuí exemple de ciutat industrial al País Valencià.

Dos són els projectes que tracten de donar una nova imatge a la ciutat: d'una banda el d'actuacions urbanístiques en el centre i la perifèria i de l'altra el d'Arquitectura i Rehabilitació d'Alcoi (ARA). El fet específic que va permetre a l'ajuntament obtenir un conveni amb la Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports va ser l'adquisició sistemàtica per part del govern municipal de sòl urbà; de manera que actualment l'ajuntament és el principal propietari de terreny urbanitzable a la ciutat.

Amb un pressupost global d'11.000 milions de pessetes, dels quals 1.240 seran aportats per la iniciativa privada, els dos projectes tenen la intenció de rehabilitar respectuosament els barris, però donant-los un aire modern i actiu.

De l'ARA s'encarreguen urbanistes internacionals de talla reconeguda, mentre que les actuacions urbanes són desenvolupades per arquitectes valencians. Un dels punts més destacats d'aquests projectes, que hauran d'estar acabats el 1993, és la destinació de 220.000 metres quadrats com a zona verda, que faran d'Alcoi una de les ciutats més verdes d'Europa.

Malgrat que el projecte està generalment considerat com a prototípic, alguns historiadors han assenyalat «la falta d'un complement arqueològic i d'un estudi exhaustiu del centre històric. Calia fer això, però de vegades el projecte va una mica de pressa i algunes actuacions no tenen massa trellat; cal ser molt respectuos i actuar amb molta cura».

